

Svaga kunskaper hot mot pensionsvalet

Debatt i Sydsvenska Dagbladet 00-01-31

Det största hotet mot årets pensionsval - då 4,2 miljoner svenskar ska placera sina pensionspengar i fonder - är politikernas bristande engagemang för att öka svenska folkets kunskaper om det nya pensionssystemet. Den andra risken är att de grupper som bäst behöver information om våra nya pensioner är just de grupper som kommer försummas. Folkbildningen om pension måste ytterst anpassas och genomföras efter lokala förhållanden. Det är inte reklamkampanjer skapade i Stockholm som kan lyfta intresset för pensionsfrågan.

Pensionsvalet representerar en omställning av hela vårt pensionssystem. Helt nya krav kommer ställas på kunskap och engagemang från den enskilda människan.

Hur väcker vi intresse för denna fråga som många uppfattar som tråkig och svår? Politikernas ansvar är stort, när de förändrar trygghetssystemet och inte upplyser om de enskilda människornas ökande ansvar för sin ekonomiska trygghet. En gigantisk folkbildningskampanj är nödvändig för att så många som möjligt skall förstå vilket val man står inför.

Tre myndigheter - RFV, försäkringskassorna och PPM - har hittills varit inblandade i att kommunicera det nya pensionssystemet till de ca 5.3 miljoner svenskar som berörs av reformen. Förra året gick det ut ett brev - i färgen orange - liksom en tjock och bitvis mycket svårbegriplig broschyr till alla i målgruppen.

I en mätning som kan läsas på RFVs hemsida framgår att en dryg fjärdedel av mottagarna av det orange kuvertet aldrig tog sig igenom sitt personliga pensionsbesked - och än mindre den informationsfolder som gick ut. Dessutom är gruppen som läste och ej förstod ganska stor. Förtroendet för informationen kring våra nya pensioner har sjunkit över hela linjen - både för facket, de kommersiella aktörerna och de offentliga institutionerna! Mellan 1998 och 1999 har andelen personer med ganska eller mycket stort förtroende för informationen minskat med tio procent - oavsett vem eller vilka som är avsändare av informationen. Lärdomen till nästa år av mätningen måste vara: förenkla och förtydliga.

Kunskap och förståelse kring pensionen och valsystemet är grundförutsättningar för att gemene man ska kunna fatta ett beslut som man är nöjd med i efterhand. Det är lite oroande att PPM inte redan börjat folkbilda på bred front. Det finns tre viktiga områden där målet måste vara att alla sparare ska ha tillräckliga kunskaper:

- Pensionen - vilka viktiga beståndsdelar har den?
- Hur fungerar valsystemet? Hur kan jag följa mina fonder och hur kan jag välja om när jag inte är nöjd med min förvaltare?
- De enskilda bolagen och deras fonder - hur ska jag bedöma dem?

Tyvärr kan vi vara säkra på att de grupper som haft minst förmåga och engagemang att ta till sig informationen är de mest resurssvaga; de med låg utbildning och låga inkomster.

Det politiska arbetet med att flytta ut allt mer av beslut till medborgarna (val av elleverantör, teleoperatör, pensionsförvaltare etc) leder därmed till att de som bäst hade behövt hitta den billigare lösningen eller den högre avkastningen aldrig gör något val. Denna konsekvens av den ökade valfriheten är ytterst en politisk fråga som borde engagera våra folkvalda!

Från AMF Pensions sida är vi självklart inte emot valfriheten, tvärtom, däremot så har våra 25 år i pensionsbranschen lärt oss att man aldrig kan gå för långt i strävan efter att förenkla och förtydliga kommunikationen kring pensionsfrågor.

Vid sidan av statens insatser med att informera allmänheten så kommer givetvis alla försäkringsbolag satsa på massiv marknadsföring. Vi kan vara helt säkra på att det 70-tal förvaltare som anmält fonder till pensionsvalet kommer försöka övertyga spararna om att just deras fonder är bäst. Det blir lite som ett riksdagsval, fast med 70 partier som alla har samma budskap.

Om pensionsvalet blir präglad av reklamkrig mellan bolagen och byråkratspråk från myndigheterna - ja då är risken stor för ett lågt valdeltagande och en kraftig rekyll av misstroende mot våra rikspolitiker. Vad säger socialdepartementets ansvariga minister då?

Christer Elmehagen
VD
AMF Pension